

Tajná BYLINÁŘSKÁ TRADICE

*pohledem hermetika
Michala Stránského*

1. díl

HLEDÁTE KONTAKT?

MICHAL STRÁNSKÝ
<http://hermeswell.com>

Každý z nás už jistě slyšel o magických silách ukrytých v nitru bylin, stromů a kamenů. Známe z dětství pohádky o kouzelném zlatém kapradí i o tajuplných a léčivých silách devatera čarodějného kvítí, jež má zázračnou moc vrátit zdraví a přemůže samotnou kmotru smrt. Četli jsme (nebo slyšeli) legendy a báje o magických i šamanských rostlinách celého světa, a vydávali se tak na romantické duchovní cesty do záhadných (a často i zakázaných) jiných sfér. A v nich byli našimi rádci a průvodci moudré babičky kořenářky, čarodějnice, čarodějové, šamani, alchymisté...

Naše fantazie kreslila jejich tajemné obřady, při kterých za magické noci plné svitu zářivých hvězd zpívali své písně v lesku posvátného ohně »srpku rohaté Bohyně«. Často se také tyto »pohádkové« postavy vydávaly potměným a nepřátelským lesem na sběr čarovných bylin, vody i kamenů, a pronikaly tak do jiného světa, světa nesmrtných, který byl, je a bude stále.

Ano, dějiny a umění fytotherapie (tedy léčení bylinami) bývají samy o sobě opravdu kouzelné a často tajemné. **Ale člověk a bylina**

S hermetikem a spagyrikem Michalem Stránským jsme pro vás společně připravili nový několikadílný seriál, kde se budete moci blíže seznámit s prastarým hermetickým (dnes již téměř zapomenutým) léčebným uměním a světem praxe našich dávných předků.

Michal vám postupně odhalí teoretické i praktické informace o spagyrii – alchymii a magii bylin – které se v jiných médiích obvykle vůbec nezveřejňují. Časem vás provede i vlastní alchymistickou praxí a pokusí se vysvětlit, co obnáší (a člověku přináší) práce nebo kultivace rostlin a léků podle dávných tradic. Ale začněme hezky od začátku...

„Člověk není továrna na peníze, jak nás mocní tohoto světa donutili si myslet. Smyslem našich životů je tvořit, být tvůrčí.“

jsou dva světy navzájem spolu spjaté už od samotného počátku. Ne nadarmo se říká, že bylina je obrácený zelený člověk. Její kořen – »hlava« – se zakusuje do země a v květech má rostlina zase své »pohlavní orgány«. Bylina se natahuje vertikálně za rytmem, tepem a teplem lásky svého blahodárného slunečního Boha. Je to ta samá podstata milostné magie bylin, kterou používá zamilovaný muž (Slunce), když dává své ženě (Luně – Lúno) z lásky květinu. A žena si ráda přivoní ke květu (k pohlaví byliny) a je následně andělem nebo duchem ukrytým v květu okouzlena a očarována. Každý z nás (skrytě nebo vědomě) ví, nebo alespoň tuší, že jen květina darovaná z lásky má tuto čarovnou a magickou moc.

POUTO, KTERÉ NEZMIZELO

V dnešní době je celkem »módní záležitostí« zabývat se fytoterapií a získávat základní znalosti o léčivých vlastnostech bylin, stromů i minerálů, aby si tak člověk byl schopen sám pomoci tím, co nasbírá a najde v blízkém okolí. Vědomě či podvědomě se tak vrací ke kořenům staré tradice, od které se Evropa začala sama odtrhávat přibližně za časů francouzské

revoluce. Tehdy se totiž osvíceným myšlenkám revolučního hnutí podařilo »vylít dítě i s vaničkou«. Technický pokrok učinil z člověka jen lidskou pracovní sílu-stroj, vyhlásil, že »Bůh je mrtev«, a tak začala odumírat i část lidské duše.

Dnes knihkupectví překypují knihami významných českých bylinářů (J. Janča, J. Zentrich, P. Váňa) i kvalitní zahraniční literaturou (M. Treben, Wolf Dieter Storl aj.), internet je zahlcen chaosem nejrůznějších rad, zaručených návodů a jistě se nejedná o náhodu. Jde jen o důsledek poznání a zkušenosti, že moderní věda a medicína nám – lidem – nedávají až tolik, kolik bychom si přáli. Pokud totiž moderní medicína vnímá člověka jako stroj, který lze složit a rozložit (případně opravit) na jednotlivé díly (odborná lékařská specializace), je ve hře jen část pravdy. Ačkoliv je podle mne moderní medicína úžasná a nepřekonatelná v řešení akutních stavů a zachraňování životů, při léčení (respektive vyléčení) chronických chorob často selhává.

Pokračování na str. 62-63 »

CESTOU TĚLA

Farmakologie, medicína nebo také chemie se od technické revoluce vydaly směrem studia přírodních věd, s důrazem na fyzikální vlastnosti a schopnosti léčiv. Vědci začali zkoumat chemické složení rostlin, živočichů a minerálů a zjišťovali, co znamenají ony léčivé síly, jejich chemické vzorce a prvky. Účinné látky a molekuly prvků byly z těchto přírodních materiálů následně izolovány a extrahovány, a pak podávány jako léky. Byla to tehdy opravdu doba bádání a velkého technického pokroku, potom ale vše začalo »lidsky« upadat. V masovém měřítku se začaly vyrábět a vytvářet umělé syntetické léky a tak je tomu bohužel dodnes. Každý (lehce i vážně) nemocný si brzy uvědomí, že se může dostat do pasti farmaceutického průmyslu a vsudypřítomné lobby, která s ním úzce souvisí. Ne, že by léky nikterak nepomáhaly, často se ale musí užívat dlouhodobě a chronicky nemocným počet tabletek jen přibývá. Z pacienta se stává dobře placíci zákazník. Dalším možným nedostatkem moderních farmak oproti přírodní fytotherapii je, že chemické léky velmi často zatěžují organismus a s jejich užíváním se pojí i možné vedlejší účinky. A co je nejdůležitější – obvykle nedokážou vyléčit pravou příčinu nemoci a potlačují jen její nepříjemné projevy (např. bolest).

KDO HLEDÁ, NAJDE

Mnohé lékaře, kteří byli ochotni si tuto skutečnost přiznat, okouzila tradiční čínská medicína, ajurvéda a další alternativní pohledy na nemoc a člověka. Přesto však máme my, »hledající«, nemalé možnosti. Stačí se totiž vrátit »ke kořenům« a plně si uvědomit tradici, která je ve střední Evropě prastará, dokonale propracovaná, vysoce funkční a dostupná téměř každému. Etnobotanik **Wolf Dieter Storl** ji krásně nazývá **Tradiční evropskou medicínou**. Jde o medicínu našich předků a moudrost, mající hluboké kořeny od středověku do starověku. **Její nedílnou součástí, ne-li jejím samotným pramenem, je Hermetická medicína – soubor starověkých věd, umění a způsobilosti tradičního poznání světa a člověka.** Z tohoto tajuplného pramene občas vytryskne na

pvrch léčivý pramen umění, z něhož pil i **Samuel Hahnemann** (1755-1843), zakladatel homeopatie. Nemůže tedy překvapit, že použité principy léčby homeopatie publikoval pár set let před ním hermetický lékař a alchymista, kterého většina čtenářů bude znát pod jménem **Paracelsus** (1493-1541).

VYNOŘILI JSME SE Z HLOUBKY

Kdybychom se vrátili proti toku času zpátky – ke zrodu moderní chemie – zjistili bychom, že chemie se od alchymie a její tradiční nauky začala odlišovat především tím, že popřela existenci a funkci duše. Přišla tak o makroskopickou koncepci – chemik už nezkoumá a nestojí ve »...světě přírody, kterou je Duše světa,« jak řekl Paracelsus. Alchymista, básník a německý spisovatel **Alexandr von Bernus** (1880-1965), jehož vřele doporučuji, napsal: *„Je známo, že alchymie ztroskotala na bídosti alchymistů, kteří nenosili ve svých hlavách nic jiného, než jak vyrobit zlato a zbohatnout. Z troskek alchymie povstala moderní chemie. O ní je dopředu nutné vědět, že je vědou druhého stupně. Tedy,*

Příroda nás obklopuje obrovským množstvím látek, jež se dají použít pro léčení, a právě spagyrie člověku umožňuje z ní tyto látky získat.

že se nachází na nižší úrovni než alchymie a nemůže s ní být spojována; je ale pečlivá a přehledná, a to ji činí v očích jejich žáků snadnou.» (Alchymie a Lékařství, 2015.) Aby ale čtenář dokázal ocenit hloubku poskytnutých informací, které v seriálu o alchymistické spagyrii postupně najde, musím zmínit alespoň stručně historické souvislosti.

JEDINEČNÝ ODKAZ

V naší zemi je bylinářsko-magicko-alchymická tradice zakořeněna minimálně od doby Rudolfa II. (1552 - 1612) a dodnes funguje na poměrně vysoké úrovni. Císař Rudolf II. měl na Pražském hradě alchymistickou akademii, kde se tajné vědy nejen zkoumaly a praktikovaly, ale také vyučovaly. **Centrum této učené hermetické společnosti se scházelo v letohrádku královny Anny. Ačkoliv bylo mnoho dobových textů učenců psáno v cizím jazyce (latina, řečtina apod.), je zajímavé, že už od začátku 15. století vycházely i v českém jazyce.** Existuje dokonce první český psaný alchymistický rukopis **Mistra Antonia z Florence Cesta spravedlivá v alchymii** z roku 1457! A můžeme se také pyšnit jedním z nejstarších českých psaných rukopisů o účincích bylin a jejich přípravě – **Mattioliho herbářem** – jenž vyšel poprvé v roce 1562. V herbáři byly i pro budoucí generace zachovány kvalitní informace vycházející až z anti-

ky, mající nevyčíslitelnou hodnotu pro každého, kdo se zajímá o alchymistickou spagyrii.

Český Mattioliho herbář je výsledkem práce dvou mužů: italského lékaře a botanika **Piëtra Andrea Mattioliho** (1501-1577, dvorního lékaře arciknížete Ferdinanda Tyrolského) a dvorního lékaře krále Rudolfa II., alchymisty **Tadeáše Hájka z Hájku** (1525-1600). Tento učenec totiž pokračoval v Mattioliho práci a jeho herbář nejenže přeložil do češtiny, ale také doplnil o mnoho vzácných informací z vlastního poznání a praxe. Původní nepřilíš propracované italské vydání vyšlo v Praze u nakladatele Melantricha v roce 1561, Hájkův český překlad se značným rozšířením herbáře se objevil tiskem hned o rok později, v roce 1562. Samotný rakouský arcivévoda **Ferdinand Tyrolský** tehdy zaplatil »ze svého« zhotovení 50 dřevorytů a vymohl na českých stavech dotaci 300 kop českých grošů, aby mělo první české vydání herbáře přes 200 krásných ilustrací ve dřevorytu. Tento Hájek doplněný herbář nemě ve světě pro svou vysokou informační a obrazovou kvalitu obdoby. Poté byl herbář z češtiny přeložen **Georgem Handschem z Limuz** i do němčiny a v roce 1563 byl tištěn v Praze i v tomto jazyce.

Mattioliho herbář je možné sehnat i dnes – od sametové revoluce vyšel už v několika

vydáních. Od jiných herbářů se liší tím, že odtajňuje síly a vlastnosti bylin. Aby ale člověk dokázal v něm zaznamenané informace prakticky použít, musí znát určité souvislosti a mít představu, jak tehdejší učenci o bylinách uvažovali. Například jejich kvalita byla podle alchymistické teorie dělena do tří principů a čtyř živlů. Čtenář se tak mohl dozvědět, že konkrétní bylina je ohnivá, na 3. stupni a mírně horká a suchá. Nezasvěcenec netušil, co si s touto informací počít, ale lékař, filosof či alchymista moc dobře věděl, co tato klasifikace znamená. Znal tradiční kosmologický systém, případně byl mistrem nebo znalcem »sedmera svobodných« umění. Takový znalec chápal, jak může danou bylinu správně desti-

Tadeáš Hájek z Hájku

lovat či vařit a jak z ní vyrobí esenci i přírodní léky s nejvyšším možným účinkem. Dodnes se také z informací z Mattioliho herbáře vychází a podle své vlastní zkušenosti mohou říci, že jsou nanejvýš kvalitní.

SPAGYRICKÁ ALCHYMIE A MAGIE BYLIN

Příroda nás obklopuje obrovským množstvím látek, jež se dají použít pro léčení, a právě spagyrie člověku umožňuje z ní tyto látky získat. **Slovo spagyrie je etymologicky složeno ze dvou řeckých slov: »spao« (odděluji) a »ageiro« (schromažďuji). Lze tedy říci, že toto umění vychází ze dvou základních operací.**

Tento postup má za úkol zdůraznit **rozklad hmoty na její základní první princip »prima materia«**. Zahrnuje také následné zpětné složení principů a elementů ve vhodném pořadí, ve zvolené skladbě a dokonalé čistotě. **Jde tedy o rozložení, očistu, složení a dynamizování léčebných životních esencí.** Je ovšem třeba počítat s tím, že výroba tinktur a esencí vyžaduje trpělivost. Ty nejléčivější byliny totiž v sobě obsahují nejen lék (*balzám*), ale i jed, a to v různém poměru. Úkolem alchymisty je **odstranění jedovaté disharmonické části a získání oné balzamické a harmonické, uzdravující síly z celé rostliny.** Člověk, jenž má potřebné znalosti tohoto umění, dokáže zachovat duchovní (*energetickou*), duševní (*esenciální*) i chemickou podstatu byliny jako léku. Zároveň ji umí fyzicky přeměnit: přestože má rostlina v původním tvaru například prude jedovaté listy, v konečné podobě nikoho neotráví. **Alchymista vezme velké množství byliny, zkoncentruje ji a vytáhne z ní jen to, co potřebuje, často nezávisle na původním fyzickém objemu a chemickém složení.**

DUCHOVNÍ PODSTATA LÉČIVKY

Pokud tedy chceme dosáhnout maximálních možných léčebných účinků rostliny, musíme ji umět správně zpracovat. Ani zdaleka nestačí bylinky posbírat, nasušit, rozdrtit a pít z nich odvar, i když je to pro mnohé ta nejsnazší cesta. V takovém případě jsou léčivé účinky minimální, protože do sebe přijímáme jen výtahy z fyzického těla léčivky. Spagyrie je uměním, které umožňuje pracovat s duší rostliny a její duchovní složkou, protože právě v ní – v energetické sféře byliny – je její největší síla.

Ačkoliv celkový proces alchymistické výroby trvá v případě tinktury několik měsíců a esence až jeden rok, výsledek rozhodně stojí za to – je jím totiž zaručena maximální účinnost získaného léčiva. Můžete ale vyrábět více směsí najednou, průběžně, a navíc (*jak už jsem zmínil v červencovém čísle*), každý rok je z pohledu astrologie vhodné sbírat jiné bylinky. Některé mají totiž v konkrétním roce mimořádnou sílu, jež stojí za to uchovat do okamžiku, než je my (*nebo naši blízcí*) budeme potřebovat.

JAK SPOJIT NESLUČITELNÉ

Další velkou výhodou spagyrie je, že tímto způsobem dokážeme vytvořit směsi z velkého množství bylin nezávisle na jejich celkové hmotě. Každý bylinkář vám potvrdí, že vyrábět jeden čaj nebo lék složený z velkého množství různých druhů bylin nebo přísad (*např. devíti až dvaceti*) není vhodné. Za prvé by vám taková směs mohla podráždit žaludek a za druhé by se chemické účinky bylin vzájemně potíraly. To se ale v případě vyrobených spagyrických tinktur (*nebo esencí*) neděje.

Výsledná tekutina má obsahovat vysoce koncentrované léčivé látky, jež si vzájemně účinky nesnižují. Tajemství »kouzelných« směsí, které bylinkáři a lékaři vždy před sebou navzájem skrývali, je o vyváženosti jednotlivých léčivých komponentů a umění jejich přípravy. Ne všechny postupy, jména bylin a léků byly a jsou v tradičních receptů zapsány – často bývají různým způsobem šifrovány, aby nedocházelo k jejich zneužití. Už básník a alchymista **Alexandr von Bernus** řekl: „*Alchymie se nedá spoutat do chemického vzorce*“.

KDE ZÍSKAT POTŘEBNÉ ZNALOSTI?

Student fyto terapie se dostane »na zoubek« takovému kouzelnému receptu buď letitou

zkušeností, nebo radou svého mistra. Každý, kdo se věnuje tomuto umění, by měl mít nejen dobrého učitele, ale i základní znalosti tradiční astrologie a filosofie, botaniky a anatomie. Jen tak začnou dávat smysl detailní informace o bylinách, jež najde nejen ve zmíněném Mattioliho herbáři. A jen s pomocí astrologické praxe bude schopen dohledat příčinu zdravotního problému, a určit tak správnou diagnózu, kterou bude umět pomocí vhodných bylin léčit. Spagyrické tinktury a esence, jež zde popisují, nekoupíte v žádné lékárně. Strojová výroba homeopatik jasně prokázala, že homeopatické kapičky bývají naprosto neúčinné, a tady jde o stejný případ. Svou maximální účinnost kapičky získají jen tehdy, kdy je ručně vyrábí člověk, jenž do nich svým záměrem (*duchem*) vědomě vkládá informace. Stroj nic takového nedokáže! Je to proto, že jedinec, jenž je vyrábí, do nich vkládá kromě jiného i otisk své osobnosti – svou vlastní energii.

Každý »kuchař« prostě nemůže být »šéfkuchařem« – i když jsou naprosto stejné suroviny i totožný postup, celkový výsledek bude nejen chuťově, ale i energeticky zcela odlišný. Proto je velmi důležité i psychické rozpoložení, ve kterém se nacházel ten, kdo léčivé bylinné tinktury připravoval. Zda byl v pohodě a harmonii, nebo zkrátka »neměl svůj den«. Cokoliv vyrábíme, musí být děláno s láskou, ať už je to večere pro rodinu, nebo příprava léčivé tinktury.

SEČTENO A PODTRŽENO

Alchymista, který dokáže z fyzického těla rostlin získat jejich léčivého ducha, je zahradníkem. Napodobuje odporované přírodní procesy a dopomáhá léčivé látce, aby prostřednictvím umění jeho rukou dozrála do cílové léčivé podstaty. A to je také důvodem, proč jsou takto vyrobené alchymistické tinktury a esence vysoce účinné a nemají žádnou expirační dobu (*neboť jsou mimo jiné uchovávány v alkoholu*).

Platí tu pravidlo: čím je tinktura či esence starší, tím je lepší a účinnější. Přes to všechno má ale výroba léčivých tinktur a esencí pro mne, jako magika, zcela jiný hlavní smysl.

Když je tvořím, jsou pro mne jen »odpadním produktem« mé cesty, nikoliv pravým smyslem a cílem umění, jež praktikuji. Skutečným cílem alchymistické praxe je totiž poznávat přírodu a vesmír v různých úrovních žití, vnímat ve vlastním nitru síly, které v nich působí. Tím, že se člověk plně soustředí na metamorfózy (*proměny těl, duší a duchů: bylin, živočichů a minerálů*), nachází ve své mysli Jednotu. Dochází i u něj samotného k určité vnitřní duchovní, duševní a hmotné proměně a nachází v sobě odpovědi i další závažné otázky na nesdělitelná tajemství bytí... ■

ZÁHADY ŽIVOTA PŘÍŠTĚ: Pohled do alchymistické dílny Michala Stránského